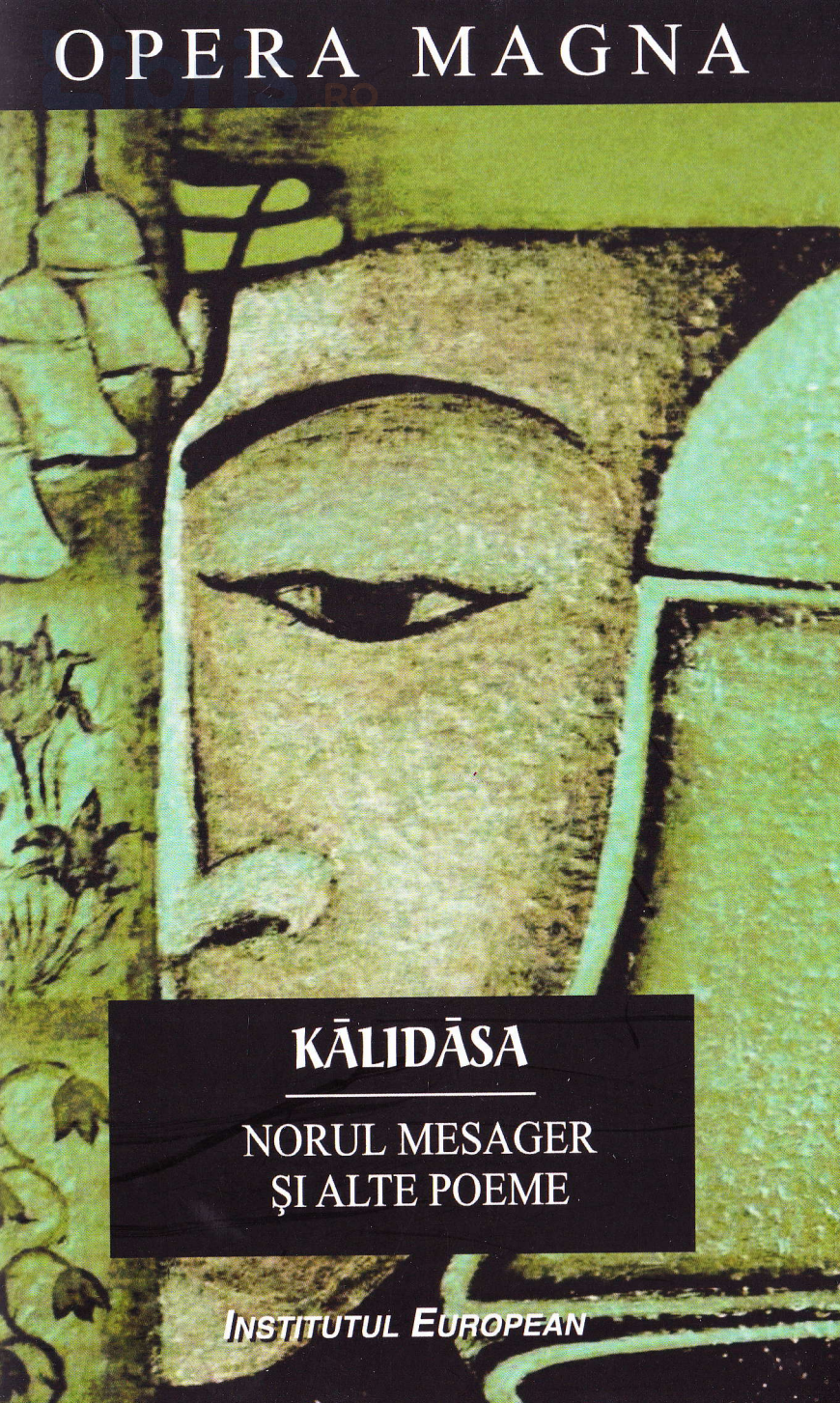

OPERA MAGNA

KĀLIDĀSA

NORUL MESAGER
ȘI ALTE POEME

INSTITUTUL EUROPEAN

KĀLIDĀSA

Pentru Andrei și Kristina

Norul mesager și alte poeme

Traduceri și repovestiri după transpuneri din limba sanscrită
în limba franceză de Viorica S. CONSTANTINESCU

Ediție îngrijită, tabel cronologic, note și postfață
de Livia IACOB

INSTITUTUL EUROPEAN
2016

Cuprins

Tabel cronologic / 9

Norul mesager (*Meghadūta*) / 19

Nașterea lui Kumāra (*Kumārasambhava*) / 53

Nunta zeului Çivā cu Pārvati / 60

Anotimpuri (*Ritusamhāra*) / 71

Primăvara. Al șaselea poem / 73

Addenda / 77

Anotimpuri (Repovestiri) / 79

**Postfață: KĀLIDĀSA. Fragmentarium poetic inedit
(Livia IACOB) / 103**

Portret tardiv / Străduință

Norul mesager *Meghadūta*

„Vălu între pustnii-lanțea de dorul soarelui
hale treceau cu greu.
Luna de-gur își pierduse,
pământul albităci ca de fier
abăt, nu mai avea acum deloc putere
Kāśhka' care îi luncase,

At ploiilor drag anghip se-afundă ...
ca în primă zi de *Āśādh*!

Pecezen în singha Sōpāyaka bogărilor Kūbya
- lăptul bogărilor zorilor
- raș al celui Kubera

„Căi din Munții Himalayā, urcări lungi an riu unde, spune
legenda, se acătase fiica lui Iahokā din Kāśhāyana, Sūn, soția
eghii Rāmā

Radodăci purtat în încheietura cîrtei de călări bărbat,

Într poetă face referințe la caș termenii specifici Indiei (amodrupul
cîrtei, al doilea după al verii, și la clima care și-a peis anghipăta
esopul, acestor apelu, unde practic există mai multe anotimpuri
decît cele cunoscute de europeni, cîrtea Kāśhāyana le-a dedicat și
un ciclu descriptiv de poezie, *Anghipuri* (*Rāghavān*)). Acestea
sunt numite adesea cu epetative precum „drag anghip”

Partea întâi

Demult un Yakṣá¹, slujbaş al lui Kubera²,
Ce din cetatea Alakā³ fost-a alungat,
Că noaptea dor fiindu-i foarte de tânăra-i soție,
De lotusul de aur a uitat,
Ce-n pază de Kubera îi fusese dat,
În schitul din Rāmagiri⁴ s-a retras.

Acolo între pustnici tânjea de dorul soaței
Și lunile treceau cu greu,
Brățara de-aur își pierduse,
În pumnul altădată ca de fier
Slăbit, nu mai avea acum deloc putere
Și Kūlika⁵ ușor îi lunecase.

Al ploilor drag anotimp se-apropia...
Era în prima zi de *Āsādh*⁶

¹ Semizeu în slujba Stăpânului bogățiilor, Kubera.

² Stăpânul bogățiilor zeilor.

³ Oraș al zeului Kubera.

⁴ Schit din Munții Himalaya, așezat lângă un râu unde, spune legenda, se scăldase fiica lui Janakā din *Rāmāyana*, Sītā, soția regelui Rāmā.

⁵ Podoabă purtată la încheietura mâinii de către bărbați.

⁶ Aici poetul face referire la un fenomen specific Indiei (anotimpul ploilor, al doilea după al verii, și la clima care și-a pus amprenta asupra acestui spațiu, unde practic există mai multe anotimpuri decât cele cunoscute de europeni, cărora Kālidāsa le-a dedicat și un ciclu descriptiv de poeme, *Anotimpuri* (*Ritusamhāra*). Acestea sunt numite adesea cu apelative precum „drag anotimp”

Când bietul pustnic pe cer un nor zărește
Asemeni unui elefant
Care pe culmea muntelui se lasă
Când chef de joacă brusc l-apucă.

Se tulbură el, ca orice-ndrăgostit,
Când vede norul de iubire vestitor
Că înspre culmea muntelui se-ndreaptă
„Soția mea-i acum neliniștită”,
Gândește slujitorul lui Kubera,
„Ce-ar fi prin el solie să-i trimit”?

Era, cum mai spuneam, în luna *Āsādh*⁷
Și anotimpul dragostei se-apropia
„Bine-ai venit, iubite nor”,
Îi spuse bietul Yakṣā
Și proaspete flori de Kutaja*
I-oferă cu speranță și voios.

„De fum, lumină, apă, vânt amestec
Cum ar putea un nor să fie sol
Ființelor ce-s vii, ca soața lui?”
Dorinței pradă, bietul Yakṣā nu gâdea
Și norului răzleț de sus
Fierbinte rugă-i adresa:

„Eu știu că tu din altă stirpe ești,
Ca Puṣpaka⁸ și Avartaka,

pentru că oamenii erau siliți să stea mult timp în locuințele
lor și se dedicau iubirii.

⁷ Lună din calendarul hindus cuprinsă între sfârșitul lunii iunie
și începutul lunii iulie.

* *Wrightia antidysenterica*, o specie de orhidee de uz medicinal (n. ed.).

⁸ Car ceresc autopurtat, aparținând fie zeului Indra, fie zeului Kubera.

Și forma-ți schimbi cum ți-este vrerea,
Că doar lui Indra⁹ îi chivernisești averea.
Fierbinte, dar, te rog să mă ajuți:
Că soarta nemiloasă de lângă soață m-a luat!

Protector celor care de dorințe-s frământați
Când anotimpul ploilor e-aproape,
Protector și al nostru să devii;
Te rog să duci iubitei mele vestea
Că pe Kubera n-am vrut să-l trădez
Ducându-mă s-o văd în miez de noapte.

Ale drumeților femeii și-nalță capul,
Te caută pe cer cu ochii-ncrezătoare
Și bucelele-ți arată, despletite¹⁰,
Când tu ești gata ploaia să le-o dai
Bărbații lor, plecați în depărtare,
Se vor grăbi să vin-acasă.

Iată c-un vânt ușor te-mpinge
Mândrul Cātaka* -și face meseria,
Cântecul lui duios vestește
Al plămădei timp, când ele vor fi grele.
Cocorii așezați în jurul tău
Și ei omagiul lor îți vor aduce.

Astfel, tu, norule, al cărui drum

⁹ Indra este zeul cerului, al tunetului și al ploii.

¹⁰ Când erau mahnite, femeile își împleteau părul într-o coadă. Ele așteaptă norul care vestește anotimpul ploilor, când bărbații se întorc acasă. Atunci își despletesc coada pentru a le fi pe plac.

* Pasăre care bea doar picături de ploaie și care apare adesea în marile poeme epice de limbă sancrită (*Māhākāvya*) ca însoțitor al norilor sau al altor mediatori între terestru și celest (n. ed.).

Să-l întrerupă nimenea nu poate,
Tu, frate¹¹, ai s-o vezi pe soața mea
Încă în viață, zilele numărând,
Se usucă precum floarea
De pe tulpină dac-o iei.

Când tunetu-l aud, se bucură femeile,
Ploaia ta face pământul roditor
Și rodnice le face și pe ele.
Flamingii te vor însoți la lacul Mānasa,
Urca-vor ei spre muntele Kailāsa,
Hrănindu-se cu praf și cu tulpini de lotus.

După ce-ai îmbrățișat-o și i-ai spus adio
Iubitei tale¹², pe muntele ce poartă sfinte urme
În fiecare «anotimp ploios»¹³ iubitul își așteaptă,
Lacrimi fierbinți ea varsă în timp ce ești plecat,
Pe pantele umede ale muntelui Rāmā¹⁴

¹¹ „A fi frate cu norul”, ca și la Eminescu („frate cu codrul”), denotă marea simpatie și dorința de înnobilare prin înrudirea cu natura.

¹² Iubita norului este lumina, după cum rezultă din strofele ce urmează.

¹³ Anotimpul ploilor (sau de rouă) era al doilea anotimp la indieni, după cel al verii, după acesta urma anotimpul toamnei, anotimpul iernii, anotimpul trandafirilor și anotimpul primăverii. Kālidāsa a scris (se presupune că el ar fi autorul) și un celebru ciclu descriptiv de poeme intitulat *Anotimpuri*. Apelativul „drag anotimp” se explică prin aceea că bărbații, în celelalte anotimpuri, era plecați și doar în acest „drag anotimp” stăteau în locuințele lor împreună cu soțiile.

¹⁴ Rāmāgiri, locul dintre munți unde se retrăsese Yakṣa. Norul este asemeni unui iubit plecat; când pantele muntelui sunt udate, este ceață. El va reveni în sezonul ploios.

Neguri se ridică, iubita e îndurerată. Începe vara.

Ascultă, norule, să-ți arăt eu aș putea
Drumul cel mai bun pe care să-l urmezi,
Frate al meu, pleacă-ți urechea și-ascultă:
De câte ori puterile-ți vor scădea,
Să te-odihnești pe coama unui munte
Și sete de-ți va fi, din apa râului să bei.

«Oare va învinge norul vârful muntelui, împins de vânt?»,
Așa, cu spaimă, Siddha* se vor întreba
Când ochii lor spre tine vor căta.
Tu trebuie să părăsești ținutu-acela
Unde de rouă-s trandafirii plini,
Să pleci spre Nord și trompa elefantului¹⁵ să-nfrunți.

Asemenea unei grămezi de negre, prețioase pietre
Ce luminate, în culori diverse strălucesc,
Vei străluci și tu când al lui Indra arc¹⁶ va apărea,
Trupu-ți va fi împodobit precum o coadă de păun
De pe veșmântul lui Vișnu¹⁷, păstorul zeu,
Așa vei fi și tu, norule frate, un mușuroi de
prețioase pietre.

«De nor depind recoltele», zic țăranii,

* Clasă de semizee benefice, locuind între Pământ și Soare (n. ed.).

¹⁵ În mitologia hindusă, fiecare punct cardinal este păzit de un elefant.

¹⁶ Curcubeul.

¹⁷ Vișnu, al doilea zeu din triada Brahmă-Vișnu-Çivá, care în a optsprezecea încarnare devine Krișhná. El este reprezentat cu trupul negru înveșmântat în strai albastru, îmbrăcat în haine de păstor și ornat cu pene de păun. Astfel descinde pe pământ în mijlocul păstorilor.